

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T.a.v. de heer Esmeijer (griffier)
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Per mail verstuurd aan cie.szw@tweedekamer.nl

Geachte leden van de Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

Op woensdag 13 december debatteert u met minister Koolmees over inburgering en integratie. Wij willen voor dit debat graag aandacht vragen voor de maatregelen die in het regeerakkoord staan rond deze onderwerpen en de gevolgen die deze voor gemeenten hebben. Gemeenten hebben al eerder gepleit voor een versterking van de regierol op integratie. De afspraken uit het regeerakkoord gaan nu nog een stap verder. Samengevat zijn onze aanbevelingen:

- Betrek gemeenten bij de uitwerking van de maatregelen in het regeerakkoord rond integratie en participatie.
- Geef gemeenten de regie op de inburgering, inclusief bijbehorend budget.
- Betrek ook het cohort 2013-2019 bij de uitwerking van het regeerakkoord.
- Zorg voor goede borging van financiële continuïteit van het ontwikkelde beleid.

Betrek gemeenten bij het uitwerken afspraken regeerakkoord

De tekst en toonzetting in het regeerakkoord is voor meerdere interpretaties vatbaar. Aan de ene kant is de toon strikt en wordt de verantwoordelijkheid voor het slagen van de inburgering bij de inburgeraar gelegd. Aan de andere kant wordt hen verantwoordelijkheid uit handen genomen. Gemeenten delen het uitgangspunt dat we van vergunninghouders mogen verwachten dat zij er alles aan doen om zo snel mogelijk te integreren en te participeren in onze samenleving. Hierbij zetten gemeenten in op ondersteuning naar zelfredzaamheid en participatie, het liefst via betaald werk. Er is daarbij aandacht voor verschillen binnen de doelgroep: voor een jonge ex-amv'er kan een aanpak waarbij men gefaseerd naar zelfstandigheid toewerkt goed werken, terwijl dit voor een hoogopgeleide statushouder demotiverend zou kunnen zijn. Om deze afweging te kunnen maken en hierbij te begeleiden, is inzicht nodig in de uitgangspunt en ontwikkeling van het individu. We zien hier een belangrijke regisserende en adviserende rol voor de gemeenten.

Als gevolg van de verhoogde asielinstroom in 2015 en 2016 hebben gemeenten, met ondersteuning van 35 regiocoördinatoren en het Ondersteunings Team Asielzoekers en Vergunninghouders (OTAV), beleid en praktijk ontwikkeld voor deze doelgroep. Uit onderzoek van KIS¹ blijkt dat 82 procent van de gemeenten in 2017 specifiek beleid voor vergunninghouders heeft ontwikkeld. In 2016 was dit slechts 16 procent. Gemeenten hebben daarmee inzicht gekregen in wat werkt en wat niet werkt in de begeleiding van vergunninghouders en waar knelpunten en kansen ter verbetering liggen. In de uitwerking van het regeerakkoord is het van belang om voort te borduren op wat er al is. Er ligt hier een ontwikkelopgave voor gemeenten waarbij we ook moeten kunnen leren van het verleden en het oude inburgeringstelsel. Zo kunnen we gebleken effectieve aanpakken verder ontwikkelen, verspreiden, en heldere afspraken over de taak van gemeenten met het kabinet over maken. De effectiviteit en efficiëntie staan dan voorop.

¹ <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2017/01/24/inburgering>

¹ <https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicat>

Gemeenten vragen ook aandacht voor de uitvoering van nieuwe taken en het voorkomen van grote bijbehorende administratieve lasten, overhead en daarmee hoge kosten. Binnen het huidige wettelijke kader is al veel mogelijk. Een eventueel nieuw integratiesysteem moet dit verder verbeteren en versimpelen, niet ingewikkelder maken. Het valt ook op dat er nog geen financiële paragraaf is toegevoegd. Als beoogd uitvoerende bestuurslaag van een nieuw integratiesysteem zijn gemeenten daarom een onmisbare partner in de uitwerking van de afspraken uit het regeerakkoord.

Geef de regie op integratie aan gemeenten, inclusief inburgering

Om de afspraken uit het regeerakkoord recht te kunnen doen is voorts op z'n minst nodig dat gemeenten aan de 'juiste knoppen' kunnen draaien. Vanuit de ervaringen die gemeenten met ons delen, hebben wij al eerder gepleit voor een versterking van de regierol op integratie. Onze gedeelde visie hierop is verwoord in een pamflet dat door UAF aan de informateur is aangeboden (zie bijlage 1). De aanbevelingen van de policy brief van de WRR² uit 2015 volgend, willen gemeenten integrale en parallelle maatwerktrajecten kunnen aanbieden aan vergunninghouders. Onderdelen van deze trajecten zijn: het leren van de taal, coaching naar (financiële) zelfredzaamheid, het leren van burgerwaarden, toewerken naar een baan, het volgen van een opleiding, ondersteuning op het gebied van gezondheid en het leggen van verbinding met het sociaal domein. Hierbinnen is er aandacht voor verschillende niveaus van vergunninghouders, hun leerbaarheid en hun achtergrond. Om dit alles goed te kunnen doen hebben gemeenten nodig dat:

- de regie op inburgering ook bij gemeenten komt te liggen en dat de beschikbare middelen ter beschikking van gemeenten komen. Op die manier kunnen gemeenten er voor zorgen dat binnen afspraken met de Rijksoverheid inburgeringsplichtigen aan hun plicht voldoen. Dit betekent niet dat we terug willen naar het oude systeem.
- ook andere relevante wet- en regelgeving van zowel SZW als OCW op elkaar wordt afgestemd: de Wet op de Inburgering, de Wet Taaleis, de Wet Educatie en Beroepsonderwijs en de Participatiewet (inclusief de budgetten, aanbestedingsregels en regio-indeling onderwijs en arbeidsmarkt) moeten beter op elkaar worden afgestemd zodat gemeenten hun regierol op de inburgering effectief kunnen vervullen.
- er aansluiting is bij het traject flexibilisering opvang. Kansrijke asielzoekers worden in dit nieuwe asielsysteem dichterbij de gemeente geplaatst waar zij na het verkrijgen van een vergunning gehuisvest worden. Bovendien krijgen ze al vóór vergunningverlening Nederlandse taallessen. Gemeenten streven waar mogelijk naar een doorlopende leerlijn die al in het azc begint.

Betrek ook de groep 2013-2019 bij de uitwerking van het regeerakkoord

Ten slotte vragen wij aandacht voor de actualiteit. In de afgelopen drie jaar hebben gemeenten 80 duizend vergunninghouders gehuisvest, de taakstelling voor 2018 is gezet op 21 duizend. De ambitie die uit de afspraken van het kabinet voor deze nieuwkomers spreekt, zou ook moeten gelden voor de groep die al in Nederland is. Het rapport van de Rekenkamer³ van februari 2017 geeft aan dat 33 procent niet binnen de beschikbare termijn slaagt voor de inburgering. Het ministerie van SZW⁴ gaf in juli 2017 aan dat 50 procent van hen hiervoor niet slaagt.

³ <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2017/01/24/inburgering>

⁴ <https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/monitor-gemeentelijk-beleid-arbeidstoeleiding-vluchtelingen-2017.pdf>

⁴ https://www.uaf.nl/Portals/13/files/Pamflet%20inburgering_def.pdf

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/09/04/brief-aan-tweede-kamer-over-pre-evaluatie-inburgering>

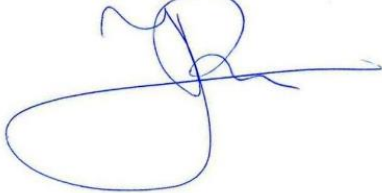
Uit het eerder aangehaalde onderzoek van KIS blijkt dat het nieuwe beleid in gemeenten tijdelijk van aard is. Vanaf 2018 is de extra financiering uit de bestuursakkoorden verhoogde asielinstroom⁵ niet meer beschikbaar voor gemeenten.

Dit betekent dat in de loop van 2018 de beschikbare middelen uitgeput raken en gemeenten hun inzet op de doelgroep zullen moeten afbouwen. Het kabinet heeft echter een sterkere regierol van gemeenten voor ogen en dit vraagt juist om een extra investering in de opgebouwde kennis zodat aanpakken kunnen worden doorontwikkeld en geborgd. Vanwege de lagere instroom 2016 dan werd verwacht, ontstond een onderrealisatie op het totale budget van 140 miljoen dat voor participatie in de bestuursakkoorden was gereserveerd. Gezien de actualiteit en de ontwikkelopgave die er ligt, ligt het voor de hand in ieder geval dit budget ter beschikking te stellen van gemeenten en ook te kijken naar andere mogelijkheden in 2018 en 2019.

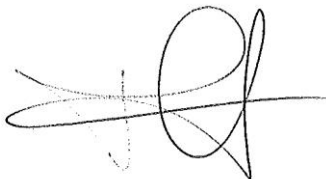
Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid tot een nadere toelichting van deze aanbevelingen die wij graag met concrete voorbeelden vanuit de uitvoeringspraktijk van gemeenten onderbouwen.

Met vriendelijke groet,

Jantine Kriens
Algemeen Directeur VNG

Froukje de Jonge
Voorzitter G32 themagroep vergunninghouders

Erik Dannenberg
Voorzitter Divosa

Bijlage 1: Pamflet 'Geef de regie op inburgering aan gemeenten' (24 maart 2017)

⁵ https://vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2016/28042016uitwerkingsakkoord-verhoogde-asielinstroom.pdf